

Музеј на современата уметност, Скопје,

мај 1992

Уметничката галерија, Куманово

јуни 1992

Ликовен салон, Титов Велес,

јуни 1992

НЕФИГУРАТИВНИ ТЕНДЕНЦИИ ВО 60-ТИТЕ СКУЛПТУРА · ОБЈЕКТ · СЛИКА од збирките на МСУ, Скопје

**Уметничка галерија "Безистен", Штип,
јули 1992**

**Уметничка галерија "Моша Пијаде", Битола
септември 1992**

**Центар за култура "Марко Цепенков", Прилеп
октомври 1992**

За карактерот на изложбата се битни неколку моменти. Пред сè, изборот на експонатите, што ја одредува концепцијата, е направен исклучиво од колекцијата на Музејот, во кој се депонирани најмногу дела од 60-тите. Релевантни за вака осмислениот преглед на ситуацијата во овие години, односно на дел од апстрактните движења, се скулптурите презентирани во постојаната поставка (на А. Калдер, Р. Јакобсен, Р. Adams, Б. Нил, З. Кемени, Е. Кола, Г. Алвиани, Е. Ајди, М. Пан, Н. Карино, М. Кадишман, В. Рихтер, О. Јевриќ, Д. Цамоња). Затоа изложбата се реализира преку примери, чија пластична квалитети не се на нивото на оние поставката или соодветно не ги рефлектираат автономните тенденции на деценијата, на пример амбиенталната скулптура, примарните структури, сиромашната уметност итн. Главен акцент е ставен на проблемот, актуелен и инициран и од самите автори, профилиран како констатација дека скулптурата или сликарката излегуваат од конвенционалните рамки и се конституираат како објект, што е последица на многубројните експерименти на промени во овие медиуми, особено во скулптурата.

Модерниот сензибилитет на светската сцена, пренесен преку овие уметници, чија реакција на случувањата на ова поле и чија стварност е одраз на личните сознанија и чувства, е манифициран во духот на времето со креирање на сопствен ликовен симбол и на универзалното, истовремено. Нивните дела се интегрирани со искуствата на новата скулптура во која се случуваја радикални измени во проблемското средиште, не само со напуштањето на антропоморфизмот, туку и со менувањето на нејзиниот онтолошки статус - со доближување до другите ликовни дисциплини. Една од реакциите е и појавата на слободниот облик, преминувањето на отворена и динамична форма или површина, факт што доволува широки композициони можности, при што е значаен и говорот на материјалот. Релацијата меѓу фигуративното и апстрактното е веќе дефинирана, но од некои примери се гледа дека рамнотежата меѓу пластичното и иконографското не е воспоставена, бидејќи фигуративното често преминува во асоцијативно, а асоцијативното во чист пластичен поредок. Напорите за напуштање на кодифицираните модели но не и на суштинските ознаки, уште во 50-тите, а и порано, раѓаат една стилска дифузија, особено ако се констатира потеклото на промените. Во модерната скулптура се тргнаа од принципот на морфолошка редукција, преку искуствата на кубизмот на од него поттикнатиот конструктивизам (правци кои што први раскинуваат со традиционалните вредности), во натамошната еволуција ја има логичката консеквенца на асоцијативна и на крајот апстрактна форма. Понатаму, нејзината ориентација се насочува кон психолошки или чисто естетски содржини, без напнатост кон ликовни и пластични односи кои делуваат сами по себе. Облиците веќе не се проекција на митското или архетипското. Нивната симболичка и знаковна порака постепено се заменува со оптичко-тактилното искуство на денешнината, со поставувањето на чисто пластички проблеми (но, не само како формалистичка игра), произлезени од барањето на оваа внатрешна рамнотежа во класичната геометричка апстракција.

Проширувањето на границите на модерниот сензибилитет се гледа и во влијанието на материјалот врз карактерот на формата, приспособен на функцијата и значењето на самата идеја. Доминираат творбите изработени во метал, кој лесно се конструира, извлекува, витка или кове, потоа на оние од дрво, од готови и синтетички материјали. Примената на овие материјали е желба да се надминат важечките формули, а тоа се однесува и на идејата за фронталност. Оддалечувањето од скулптуралниот принцип, на делото како изолиран објект на постамент, му е "одземена" третата димензија и е приближено до сликарството. Истовремено и сликарството се допира до релјефот и волуменот. Но, не со цел да се дојде до нивна синтеза, тоа едноставно се настојувања за визуелно-тактилен впечаток и реален простор.

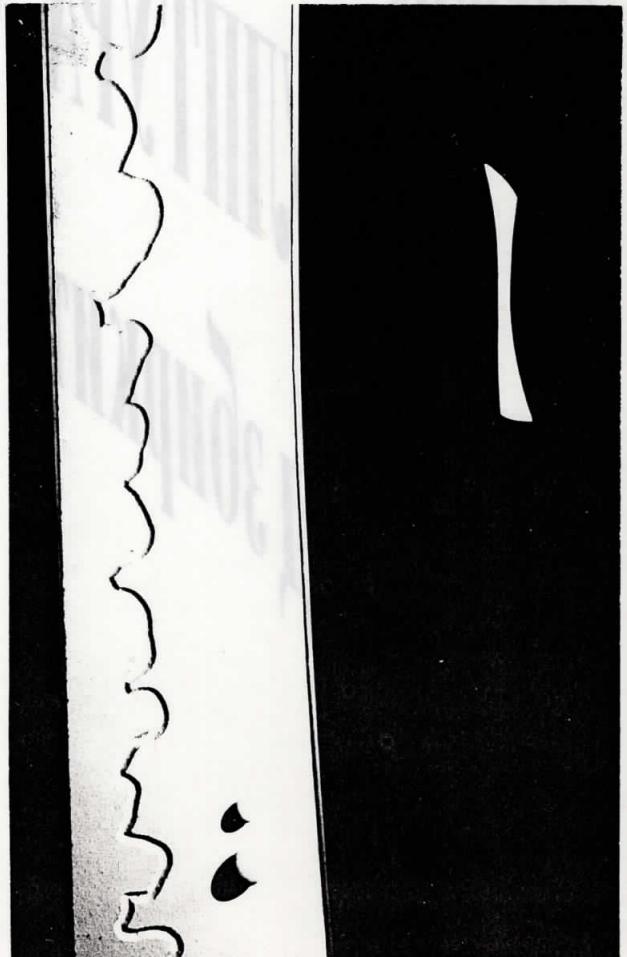
Всушност, она што ја одмикува повоената ситуација, посебно

во скулптурата е решителноста да не се припаѓа на ниедно движење, да се остане уметнички "слободен мислител" (Х. Рид) ... ја отежнува класификацијата која е принудена да се задржи на дескриптивното. Тоа важи и за изложените дела. Прикажан е поширок спектар на изразни можности од затворен волумен, преку слободно ширење на масите во просторот до нивна дезинтеграција и претворање на формата волинија иритам. Гоприменуваат редуктивниот метод, главно со геометричка транспозиција и со чисто пластички склопови на елементите. Без разлика на материјалот во кој се реализирани, тоа се апстрактни облици. Организирани се мошне прецизно, претворени во конструкцији или тродимензионални структури по углед на колажните решенија и на релјефот. Честотие се едноставни композиции, орнamenti на разни површини и ритмови, еднодимензионални или плошнати објекти со мазна или груба, најчесто монокромна фактура. Додека кај некои дела асоцијативното значење е одредено, кај другите тактилната градба ја задоволува оптичката и кинетичката сензација, резултат на конструктивизмот и на современата технологија на новите изразни средства. Со отворањето на дотогаш неизразените пластични димензии, кои првидно ја напуштаат класичната дефиниција и класичното начело на неподвижна скулптура, впечатоците настануваат како асоцијација на движењето или потекнуваат од изворот на светлоста. Тие не се затворени и не се сместени во строго оцртан простор. Тоа се уметници што ја одразуваат уметноста во која се преминуваат границите на платното или волуменот на скулптурското дело.

Намерата на оваа изложба е да се презентираат некои настојувања на седмата деценија настанати како рефлекс на наведените карактеристики, што самите нив ги дефинира во рамките на "објектуалните" тенденции.

Марика Бочварова Плавевска

27.

КАТАЛОГ

Јан БЕРДИШАК (1934) - Полска

Jan BERDYZSAK

- Челик и воздух, 1963/64
железо, 115x76x60

Пјер ВЕРМЕРШ (1936) - Франција

Pierre VERMEERSCH

- Испресечен со јазли, 1969
плексиглас и челична жица, 40x80x80

Филијо ИОН ДЕ ФРЕИТАС (1949) - Бразил

Filho ION DE FREITAS

- Дело бр.3, околу 1970
комбинирана техника, 84x143x7

Јордан ГРАБУЛ (1925 - 1986) - Македонија

Jordan GRABUL

- Објект III, 1969
панел-шпер плоча, 44x80x80

ДАНИЕЛ (1924) - Франција

DANIEL

- Април 1967 бр.5, 1967
комбинирана техника, 74x104x23

Доротеа ДАНЛОП (1913) - САД

Dorothea DANLOP

- Растење, 1962
ковано железо, 47x40x14

Јосип ДЕМИРОВИЋ (1939) - Црна Гора

Josip DEMIROVIĆ

- Ништожноста на Хирошима, пред 1964
тенекија, 68x78x9

Јурај ДОБРОВИЋ (1928) - Хрватска

Juraj DOBROVIĆ

- Просторна конструкција, 1964/65
дрво, 49,5x49,5

Ангел ДУАРТ (1930) - Шпанија

Angel DUART

- V - 7, 1963
травира во стакло, 46x46

Иескенлурита ЈАИМЕ (1939) - Бразил

Yesquenluritta IAME

- Април, 1969
дрво и метал, 120x100x14

Мишел ЖЕРАР (1938) - Франција

Michel GERARD

- Слоевитости, 1969/70
комбинирана техника, 65x60x45

Лучиано ЖМАК (1937) - Англија

Luciano ŽMAK

- Extern 13, околу 1969
масло на платно, 73x68x10

Ненад КРИВИЋ (1931) - Хрватска

Nenad KRVIĆ

- Мобиле I, 1962
бронза, 13x12,5x16

Кристин ЗЈЕЛИЊСКИ (1929) - Полска

Krystyn ZIELINSKI

- M-XXVII-65, 1965
метал, 49x37x4

Марвин ЛИПОВСКИ (1938) - САД

Marvin LIPOVSKY

- Зелена стакlena форма, 1967
стакло, песок, бакар, 11,5x26x23

Ото ЛОГО (1931) - Србија

Oto LOGO

- Реликвија, 1969
бронза, 35x27x12,5

Статис ЛОГОТЕТИС (1925) - Грејка

Stathis LOGOTETIS

- Дело E 58, 1966
комбинирана техника, 50x80

Стефан МАНЕВСКИ (1934) - Македонија

Stefan MANEVSKI

- Без наслов, 1968
железо, 195x98x25
- Скулптура VII, 1973
метал, 124x80x21

Адам МАРЧИНСКИ (1936) - Полска

Adam MARCZYNSKI

- Композиција, 1964
комбинирана техника, 90x68

Антони Мишел МИШЕЛЕДЕС (1925) - Англија

Anthony Michael MICHAELIDES

- Бел релјеф бр.4, 1966
платно, 76x76x9

Борис НИКОЛОВСКИ (1935) - Македонија

Boris NIKOLOVSKI

- Скулптура II, 1967
дрво, 50x100x40

Тодор ОДЗА - Полска

Theodor ODZA

- Скулптура, 1965
железо, 45x62x50

Едисон ПАРА (1946) - Франција

Edison PARRA

- Конструкција, 1970
дрво, 78x99x14

Селзо ПЕРЕЗ (1926) - Франција

Celso PEREZ

- Продолжена акција, 1970
комбинирана техника, 105x55x19,5

Драган ПОПОСКИ (1933) - Македонија

Dragan POPOSKI

- Тутуни, 1969
дрво, 70x40x22

Кенет РОВАТ (1920) - Англија

Kenneth ROWAT

- Конјуктура, 1965
комбинирана техника на лесонит, 99x58,5

Василис СКИЛАКОС (1930) - Грејка

Vassilis SKYLAKOS

- Без наслов, 1976
дрво и метал, 81x70x12

Виторио ТАВЕРНАРИ (1919-1987) - Италија

Vittorio TAVERNARI

- Голгота, 1965
дрво, 71x51x5

Славко ТИХЕЦ (1928) - Словенија

Slavko TIHEC

- Дволисна форма, 1965/66
алуминиум, 135x190x76

Александар ТРИЖУЉАК (1921) - Чешкословачка

Alexander TRIŽULJAK

- Ракетострој, 1961
железо, 145x23x16

Ангел УГУЕТО (1923) - Франција

Angel UGUETO

- Пловна површина, 1968
комбинирана техника, 73x74x22

Херберт ФЕУЕРЛИЧ (1929) - САД

Herbert FEUERLICHT

- Меморијален сид, 1964
алуминиум, 10,5x31,5x4

Нула III, 1967

алуминиум, 116x16x15

Петар ХАЦИ БОШКОВ (1928) - Македонија

Petar HADŽI BOŠKOV

- Скулптура XII, 1965
железо, 20x60x32

- Метална експанзија, 1967
челик, 200x170x67

Томо ШИЈАК (1930) - Македонија

Tomo ŠIJAČ

- Мусандра со судирни бранови, 1968
комбинирана техника, 153x125x14

издавач:

музеј на современата уметност, скопје
одговорен уредник:

слободанка парлиќ баришиќ

организација на изложбата,

предговор и каталошки податоци:

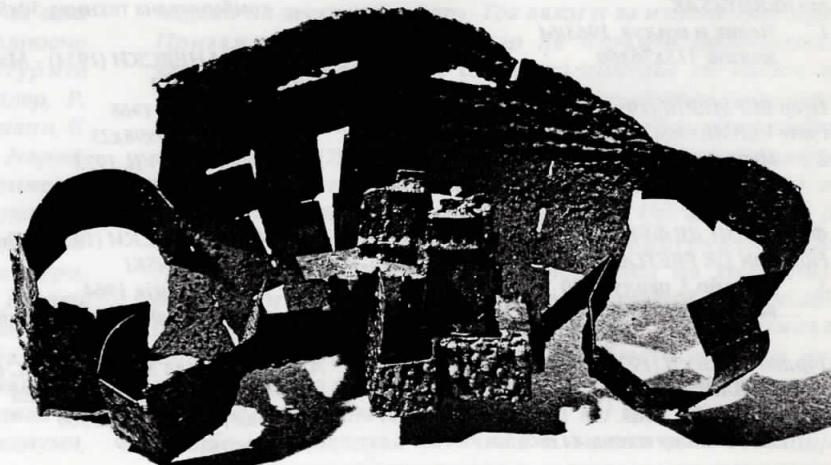
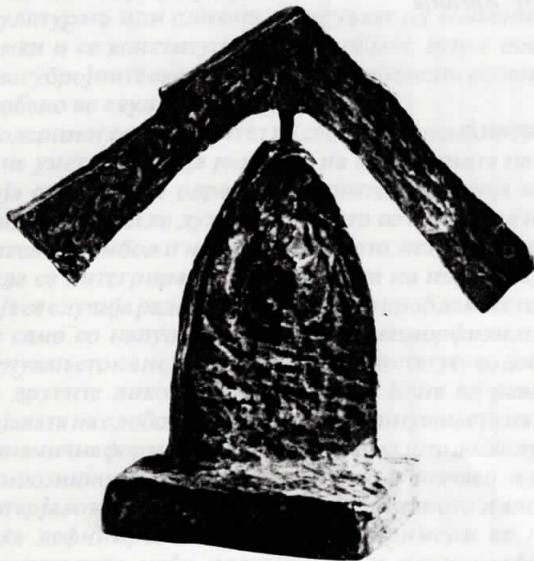
марика бочварова плавеска

ликовно обликување:

стефан георгиевски

компјутерска подготовка:

принт-поинт, скопје

35

